

**FRANCE 24 ХАЛЫҚ АРАЛЫҚ ТЕЛЕКАНАЛЫНЫҢ ТИЛ СИЯСАТЫ:
ӨЗГЕШЕЛИКЛЕРІ, ХӘЗІРГИ ЖАҒЫДАЙЫ ХӘМ
ПЕРЕСПЕКТИВАЛАРЫ**

Тлеуов Қонысбай Жолдасбаевич
ҚМУ, Қарақалпақ филологиясы
хәм журналистика факультеті,
журналистика кафедрасы ассистент оқытуышысы

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14238703>

France 24 халық аралық телеканалына 2006-жылы тийкар салынған болып ол хәзирде Францияның мәмлекетлик медиа холдинги саналған *France Médias Monde* составына киреди. Хәзирде телеканал халық аралық жаңалықларды француз, англис, араб хәм испан тиллеринде эфирге узатып бармақта. Телеканалды дүньяның 175 мәмлекетинде көриў имканы бар. Телеканалдың көрсетиўлери дүньяның 38 жасалма жолдасы арқалы тарқатылады. Сондай ақ бул телеканал басым көпшилиги француз тилинде сөйлесетуғын Африка мәмлекетлери арасында биринши халықаралық жаңалықлар телеканалы саналады. Бул телеканалдың контентин 450 ге жақын журналистлер хәм дүнья бойлап 150 ден аслам корреспондентлер қатнасында қәлиплестиреди хәм хәр күни эфирге төрт тилде 165 ден аслам жаңалықлар бюллитенлери узатылады. Бүгинги күнде телеканал контентин орта есапта дүньяның 521 миллионан көбирек шаңарақлар тамаша қылмақта. Хәпте даўамында төрт тилде алып барылатуғын халықаралық жаңалықлар трансляциясының аудиториясы 107 миллионан көбирек. Телеканалдың санлы платформалары айына орта есапта 23 миллионан артық тамашағөйди тартып 213 миллионан артық видео контент олар тәрәпинен тамаша қылынады. Телеканал социал тармақларда (*Facebook, Twitter хәм Instagram*) 63 миллионан аслам фоловерлерге ийе [1. 14-бет].

France 24 телеканалының тийкарғы ўазыйпасы бул тек ғана информацияны аудиторияға тарқатыў емес, ал француз мәдениаты хәм қәдириятларын жәхән аренасында кең ен жайдырыў болып есапланады. Телеканалдың (транция) тил сиясатының хәзирги жағыдайы хәм перспективаларын түсиниў оның халықаралық аудиторияға тәсириниң нәтийжелилигин баҳалаў, француз тилиниң статусын беккемлеў, сондай ақ телеканалдың мәдений дипломатия қуралы сыпатындағы ролин анализлеў ушын айрықша әҳмийетке ийе. Бул мақалада France 24 телеканалының транция тили стратегиясы анализленеди.

France 24 телеканалы өзінің стратегиялық мақсетінің бір бөлімі сыпатында дүнья ұақыяларына француз көз қарасын жеткеріу үшін көп тили сиясат алып барады. Сонлықтанда хәзирде бул телеканалдың көрсетиулері төрт тилде әмелге асырылмақта [2.153-бет]. Бул тиллер француз, англис, араб хәм испан тиллери болып есапланады. Бул транцияция тиллерінің хәр бирине толық тоқталсақ. Француз тили телеэфирдің тийкарғы тили болып ол Франция хукіметінің сыясатына мууапық француз тилинің халықаралық тил сыпатындағы статусын беккемлеуге хызмет қылады. Ал англис тилинен болса кеңирек халық аралық аудиторияны қамырау, атап айтқанда Африка, жақын Шығыс хәмде басқада регионларда англис тилинде сөйлеуши аудиторияны тартыу, сондай ақ медиа ресурсларды глобалластыруу мақсетінде пайдаланылмақта. Жақын Шығыс хәм Арқа Африкадағы араб тилинде сөйлесіуши халықты қамырау үшін телеканалдың араб тилиндегі көрсетиулері әхмийетли рол ойнайды. Себеби бул аймақлар Франция менен мәдений хәм сыясый тәрептен тарыйхый тығыз байланысқа ийе[3.76]. Төртінши болып транцияция тилине айланған испан тили Латын Америкасындағы француз мәденияты хәм сыясый мәплери өсип барып атырған мәмлекетлер аудиториясын қамырап алыуға мөллжеленген болып есапланады.

Жаңалықлар каналының көп тилли транцияциясы оның түрли мәдений хәм тил топарлары үшін тартымлылығын артырады. France 24 халық аралық жаңалықлар телеканалының бір неше транцияция тиллерінен пайдаланыуы оған өз аудиториясын кеңейтириуге, сондай ақ Францияның мәдений хәм сыясый тәсирин сақлап қалыуға имкан береді[4.67-бет]. Бул хәзиргідей глобалласыу шарайытында медиа базарында өз искерлигин англис тилинде жүргизип атырған халық аралық жаңалықлар телеканаллары үстинлик қылып атырғанда оғада әхмийетли саналады.

Бир қанша тиллерде транциясиясын әмелге асырыушы FХҚ хәм мәдений дипломатия тарауындағы илимий изленислер тийкарында халық аралық жаңалықлар телеканалы саналған *France 24*тің тил сыясатының тийкарғы мақсетлерін анықлау мүмкин. Бирінши мақсет бул француз тилин глобал тил сыпатында беккемлеу болып есапланады. Себеби француз тилин хәм мәдениятын кең ен жайдыруу бул француз хукуметі стратегиясының әхмийетли бөлегі болып есапланады. *France 24* телеканалы француз тилинің статусын басқа дүнья тиллер (*тийкарынан англис хәм испан тиллери*) арасындағы статусын сақлап қалыуда әхмийетли рол ойнайды. Бунан тысқары франция хукуметі бул телеканалдан мәдений дипломатияны қоллап қууаттлау

мақсетінде пайдаланбақта десек орынлы болады. Себеби бул телеканал франция ушын «жумсақ күш» (soft power) ролин атқарып мәдений хәм информациялық каналлар арқалы өз мәплерин илгери сүрмекте. Телеканалдың тил сыясаты франкофония тәсирин күшейтиріуіге хәм оны Африка хәм Латын Америкасы регионларында кеңейтиріуіге жәрдем береді.

Бир қанша тиллерде өз транциясысын әмелге асырыушы ғалаба хабар қуралларының машқалалары бойынша әмелге асырылған илимий изленислерге көре нәтийжели көп тили транция сыясатын әмелге асырыу ушын ири көлемдеги финансылық хәм инсан ресурслары кереклигин атап өтиледі. Соған бола *France 24* телеканалының тийкарғы машқалалары сыпатында төмендегилерди атап өтсек болады. Биринши машқала бул финансылық хәм техникалық ресурслар менен байланысly. Себеби бир қанша тиллерде өз көрсетиулер транциясысын әмелге асырыу бул үлкен көлемдеги инвестицияны талап етеді. Бунда бир қанша тиллерде сыпатлы контенти тәмийнлеу ушын транция тиллерінде искерлик алып барыушы маман журналистлер хәм редакторларды тартыу, сондай ақ контенти хәр бир аудиторияның мәдений хәм сыясый өзгешеликлерине масластырыу (бейимлестириу) керек болып есапланады. Көп тилдеги транцияны әмелге асырыуда ушырасатуғын жоқарыда атап өткен финансылық хәм техник ресурслар менен байланысly машқалаларға глобал ғалаба хабар қураллары менен бәсекелесиудей машқаланы қосымша қылсақ болады. Себеби халық аралық медиа майданда *France 24* телеканалы BBC, CNN хәм Al Jazeera сыяқлы ири халықаралық жаңалықлар телеканалары менен бәсекелеседі. Бул болса бәсекени сақлап қалыу ушын жоқары сыпатлы жаңалықлар контентин хәм тил сыясатына унамлы жандасыу зәрүрлигин келтирип шығарады. *France 24* телеканалы алдындағы және бир машқала бул сыясый тәсир машқаласы болып есапланады. Себеби хукимет тәрәпинен қарыжландырыу редакция сыясатының еркинлигине шеклеулер қойыуы мүмкин. Бундай жағыдай хукимет тәрәпинен қарыжландырылатуғын *France 24* телеканалының контенти хәм тил сыясатына тәсир қылыуы мүмкин.

Мине бул жоқарыда санап өтилген машқалалар *France 24* телеканалының искерлигинде ушырауы мүмкин болған машқалалар есапланады. Енди бул телеканалдың транция тиллери хәм оған байланысly сыясатының раўажланыу перспективаларына тоқталсақ. Телеканалдың өз көрсетиулерин аудиторияға усыныуда қолланып атырған тил сыясаты тараўында *France 24* телеканалының раўажланыуының бир қанша перспективаларын анықлау

мүмкін. Бирінші перспективалық мақсет сыпатында телеканал өзінің онлайн хәм санлы платформаларын кеңейтиріу болып есапланады. Буған автомат тәриздегі аударма хәм субтитрлеу сыяқлы заманагөй технологиялар санлы платформаларда көп тили контентің имканиятларын кеңейтиріуі мүмкін. Екіншіден, әмелдегі транция тиллерине жаңа тиллерди қосыу бул телеканал қамрауын хәм имканиятларын асырады. Бразилия хәм Африка мәмлекетлерінде португал тилин, Азия регионьнда болса қытай тили сыяқлы транция тиллерин кеңейтиріу жобалары нәзерде туылған.

Жуўмақлап айтқанда халық аралық жаңалықлар саналған *France 24* телеканалының тил сиясаты Францияның мәдений хәм дипломатиялық стратегиясын әмелге асырыуға қаратылған. Соның менен бирге бул телеканал максимал болған аудитория санына ерисиу, сондай ақ француз мәдениаты хәмде сиясатының дүнья сахнасындағы статусын бекемлеуға қаратылған тил сиясатын раўажландырыуды даўам етпекте. Бирақ телеканалдың бир қанша тиллерден пайдаланған ҳалда өз транциясын әмелге асырыу жоқары конкуренцияны хәм көп ресурсты талап қылыушы өзгешелигі сыяқлы актуал машқалалар сақланып қалмақта. Санластыруу (дигитализация) хәм транция тиллерин кеңейтриу перспективалары бул телеканал ушын жаңа имканиятлар ашпақта.

ӘДЕБИЯТЛАР:

1. https://static.france24.com/infographies/presse/presskit_en.pdf. 16-бет.
2. R.Kuhn. *The Media in Contemporary France*. McGraw-Hill Education. 2011., 153 бет.
3. Mohammad Ayish and Noha Mellor., “*Reporting in the Mena Region Cyber Engagement and Pan-Arab Social Media*”, 2015 by Rowan & Littlefield., 67-бет.
4. N° 0857 - 01 - Rapport d'information sur la création d'une Télévision française d'information à vocation internationale - Tome I (M. Christian Kert) (assemblee-nationale.fr) 76-бет.